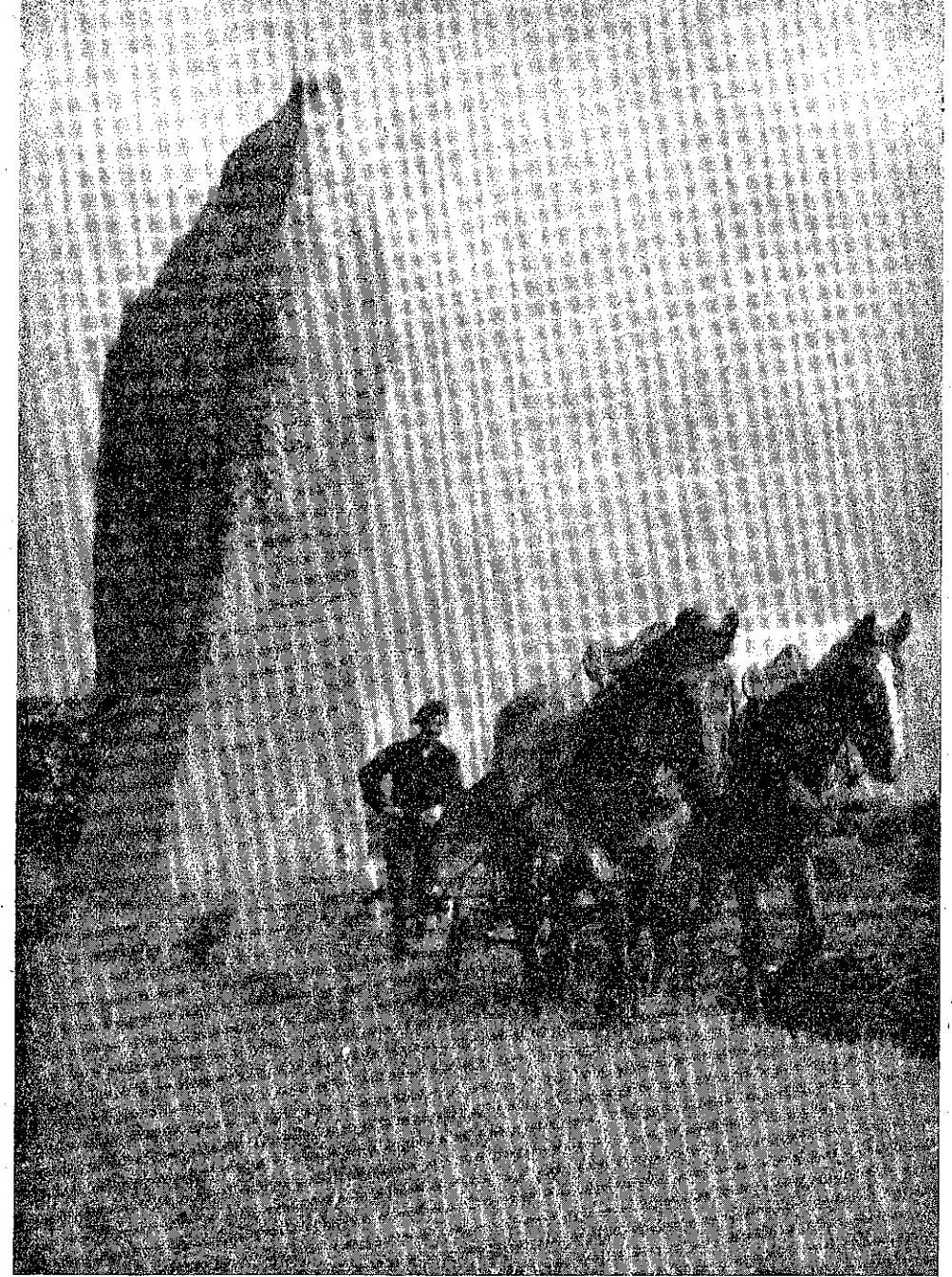




Bleun-Brug

Niv. 53

HERE-DU 1952

Avez-vous payé votre Abonnement ?

Beaucoup de nos lecteurs nous sont encore redevables de la totalité de leur abonnement 1952. Ils recevront donc ce mois-ci, un mandat-recouvrement de **500 francs** (frais en sus).

Nos amis comprendront que refuser de le payer serait nous causer un tort considérable et manquer à la plus stricte justice.

TAOLENN

Lavaromp hor chapeled	1
Gwennole, le Saint de Landévennec	3
Marvailhou 'tal an tan	4
Ar zul da Zoue	5
Sant Erwan hag ar Bleun-Brug	6
Tam tur la reno (kanaouenn)	7
Eun ourz o kaozeal	8
Buhez Sant Sulio	10
Dispenn ar gevier, embann ar wirionez	13
Anoïou kaer da rei d'ar bagou	16
An Hader (kanaouenn) (couv.)	4



Lavaromp hor chapeled

DIZROET eo adarre miz Here, miz an deiziou o verraat, miz an deliou o veleni hag o koueza, miz an diskar amzer, a gaver gantan, gwech ha gwech, dudi an hanv hag ive gredienn ar goanv...

Miz Here eo ar miz a zalc'h pep hini tostoc'h d'e gêr, ar miz a ra d'eomp en em drei ouz ar sonjou poellus.

Miz Here ! Deuet eo da veza, evidomp-ni, kristenien, abaoe eur pevar ugent vloaz bennak-zo, miz ar Rozera, miz ar chapeled.

An Iliz a deu da c'hervel he bugale d'ar bedenn, da lavaret ar chapeled.

Perak ar chapeled ? Abalamour, hep mar ebet, eo ar bedenn aesa da lavaret, ar bedenn gaëra, ar bedenn nerzusa war galon hor Mamm eus an nenv ha ma plij gantan rei d'eomp pep tra dreizi.

Kredi a ran, eme an *Tad Santel ar Pab*, eo ar Rozera, ar chapeled, an doare gwella ha sura evit kaout grasou Doue er bed-man hag ar baradoz er bed-all...

E gwirionez, pa ouezomp eus peseurt gouenn omp, pa daolomp eur zell war hon amzer dremenet, ne dlefe ket beza ret pourchu kalz warnomp evit hon dougen da lavaret hor chapeled.

Mard' eo gwir omp eus bro Santez Anna, ez eo ken gwir all lavaret omp eus bro ar Werc'hez.

Santez Anna n'he deus ket hon dalc'het eviti, hor roet he deus d'he mere'h, an Itron Varia.

Ma sellomp adrenv d'eomp e welomp n'o deus ket hon Tadou lezet kalz a boblou all da vont, en o raok, en devosion d'ar Werc'hez.

E pelec'h, evit gwir, ez eus bet savet, en he enor kement a ilizou hag a japeleioù ? Ilizou ha chapelioù a gaver e pep korn eus ar vro, en distro a bep lec'h : dirak ar mor bras koulz hag e kreiz an douarou ; war gern an torgennou koulz hag e plegoù gwaskedet hon traoniennou. Ilizou ha chapelioù a zo, lod anezo, peziou labour dispar, paleziou kaer, chapelioù hag ilizou brudet, chapelioù hag ilizou distroc'h, divrud, hag a gan, en o giz, meuleudi an Itron Varia, hag a jom testiñioù beo eus feiz eur bobl, hon hini !

En ilizou ha chapelioù-se eo bet gwrisiennet hag eo bet maget, e kalon hor c'hentadou, an devosion d'ar Werc'hez, enno eo o deus desket lavaret mat ar chapeled, ar bedenn-se hag he deus kemeret kement a blas en o buhez.

Ni Breiziz a zo eur vro hag a zo bet merket gant devosion ar chapeled.

Eus hon touez eo deuet ar Werc'hez he-unan da zibab he zervichou vrasa, ar re a zo bet ebestel gredusa ar chapeled.

Eur breizad eo, an Den eurus *Lan ar Roc'h*, marvet er bloaz 1475, a savas kenta breuriezioù ar Rozera hag a zeskas d'ar gristenien lavaret o chapeled en eur sonjal er mysterioù.

Komzet hor beus d'eoc'h aman eus devosion *Dom Mikael an Nobletz* hag an Den eurus *Julian ar Maner* d'ar Werc'hez.

Met doktor bras ar Rozera, embanner kalonek ar chapeled, a zo bet, dreist-holl, *Sant Loeiz Vari a Vontfort*, ar breizad, lakaet war roll ar zent, er bloaz 1947.

E kichen ar stered-se, o lugerni a-us da Vreiz, nak e plij d'eomp ober meneg eus *Nikolazig*, al labourer douar santel, a welas Santez Anna, hag a oa ken devot d'e japeled ; *Laenneg* ar medesin goniziek, ginidik eus Ploare... Ha kement, ha kement a re all, a dud desket, evel a dud dizek...

« War he japeled, paotred

War he japeled

N'ho peus ket gwelet paotred. N'ho peus ket gwelet,

Ho mamm o pedi evidoc'h ? »

O lakaat an dourn war o c'halon, an darn vrasa ac'hanomp a c'hell lavaret : « he gwelet am eus ». Holl ez omp pec'herien baour, sammet a bec'hejou, karget a zienez ; pella ma c'hellomp gwelet eo tenval ar goabrenn, a bep tu arne, a-zioc'h d'hor bro, a-zioc'h d'an Iliz...

Ouz piou en em drei, nemet cuz an Hini a zo steredenn ar mor, rouanez ar peoc'h, skoazell ar gristenien, an Hini a zo ar goabrenn vuzudus a laka da goueza warnomp gliz an nenv ?

Epad ar miz-man, ar muia ma c'hellomp, e familh, met ive, en eur vont hag en eur zont war an hentehou, en hor parkeler, en hon staliou-labour, kinnigomp d'hor Mamm eus an nenv roz skedus hon *Ave Maria*, blansonomp ganto kurunennou hag a skedo da viken war he zal.

Eun nebeut amzer, araok koueza dindan an taol trubard, a dlle hen diskar, an ao. *Yann Vari Perrot* en doa lavaret ar gomz kaer-man :

« Me garfe mervel en eur prizon en eur lavaret va japeled, pe war an hent en eur ober va dever a veleg. »

Her gouzout a reomp, n'eo ket marvet en eur prizon, met marvet eo en eur ober e zeyer a veleg, war an hent, en eur lavaret e japeled.

Na pebez maro dispar !

Ra blijo gantan goulenñ evidomp ar c'hras da garet ha da lavaret mat hôr chapeled.

L. B.

KOMZOU A BOUEZ

Goulennet e voe eun deiz ouz ar barz *Jarmin*, ginidik eus Ajen, perak, en e skridou, ez ae kentoc'h e yez e gorn-douar, eget e galleg. Setu ar respont gaer a reas : « Je n'abandonnerai point la langue de ma mère. Les écrivains et les poètes l'ont tous désertée et c'est ainsi que les travailleurs de la terre, les pauvres, les malheureux, tous ceux qui n'ont rien, et sont privés de tout, sont encore privés de la littérature et de la poésie, de tout ce qui peut élever leur âme et seconder la religion. Moi je veux consoler, fortifier, améliorer ces multitudes dédaignées.

Je serai leur poète, je les aimerai comme le Sauveur nous apprend à les aimer. Jésus-Christ se fit homme pour parler aux hommes, petit pour enseigner les petits, moi je n'ai point à descendre, je ne suis qu'un enfant du peuple. Je n'ai qu'à demeurer ce que je suis et à rester où Dieu m'a placé... »

Evit ar re a goll kalon gant amzer da zont hor yez

Vous me dites qu'il (le provençal) va mourir. A quels signes, je vous prie, reconnaissez-vous qu'une langue se meurt ? Il y a pour les langues, comme pour les nations et pour les croyances, des crises de fatigue et de déclin. Mais nous venons de voir ressusciter des nations qu'on disait mortes, mais des croyances qui se perdaient et des langages qu'on croyait endormis ont proclamé leur gloire. De l'avenir d'un idiome, pas plus que de celui d'une foi ou d'une patrie personne ne sait rien et la science n'a qu'à se taire sur la foi du lendemain. Au siècle passé, on s'imaginait que le Catalan allait dépérir : et voici que maintenant, coup sur coup, il produit un très grand poète et des œuvres scientifiques de premier ordre.

C. Jullian.

(Extrait de son discours de réception à l'Académie Française en 1924.)

Guénolé

LE SAINT DE LANDÉVENNEC

Sous ce titre, le P. Le Jollec, S. J., livre au public le résultat de ses recherches sur le *fondateur et l'âge d'or* de l'abbaye de Landévennec — le monastère au site merveilleux, aux ruines imposantes, que les *Bénédictins de Kerbénéat* ont entrepris de restaurer.

Le volume — élégant in-8° de 264 pages, au texte soigné — sort des ateliers *Les Imprimeurs Réunis, Quimper*. Dans la préface, l'auteur évoque *Mgr Duparc*, l'incomparable panégyriste de nos saints, puis campe son héros : *Guénolé*, l'enfant prédestiné de Fragan et de Guen, l'élève de Budoc, le fondateur de Landévennec, le père des moines bretons, l'apôtre de la Cornouaille, de toute la Bretagne ethnique.

Trois parties dans l'ouvrage. La 1^{re} reproduit la Vie de Saint Guénolé, d'après les premiers hagiographes : la question des miracles est traitée à fond ; la règle de Landévennec est exposée et commentée. Dans la 2^e, après avoir brossé à larges traits les origines de la Bretagne et de la Cornouaille, l'auteur décrit l'expansion de l'abbaye dans le double domaine temporel et spirituel, *grâce aux moines missionnaires, fils ou affiliés*. Il consacre un chapitre particulièrement instructif aux *Saints de Landévennec* et aux localités placées sous leur vocable. — La 3^e partie, *simple esquisse*, traite de la *survivance* de Guénolé dans le culte, l'histoire, le folklore : *comme conclusion*, la victoire du Christ et de sa Mère sur les puissances infernales.

A l'exemple de l'abbé Gurdisten, le premier historien connu du Saint, le P. Le Jollec entend faire œuvre *solide* : il cite, analyse, discute ses sources — en tête le *Cartulaire*. Il exploite les noms de lieux et ses souvenirs personnels. — Attaché au passé, il se permet pourtant d'*innover*, de frayer des voies nouvelles. — Il n'a qu'un objectif : établir la vérité sur nos saints, et ainsi *édifier* dans toute la force du terme.

L'auteur fait œuvre de *haute vulgarisation* plutôt que de *science* à proprement parler. Il n'esquive pourtant aucun problème intéressant les *intellectuels*. Il s'adresse au commun des lecteurs : par les notions préalables qu'il fournit, par les titres et sous-titres qu'il multiplie, il voudrait, selon le mot de Gurdisten, *être un guide habile* pour les visiteurs du domaine de Guénolé. Le livre sera pour beaucoup une révélation, pour tous un manuel de nos origines, de nature à plaire à tous les amateurs de vérités historiques, quelle que soit leur patrie.

Fidèle aux consignes du jour, voulant mettre son œuvre à la portée des bourses modestes, le P. Le Jollec se fait son propre éditeur et fixe le prix à 350 fr. l'exemplaire — 380 fr. par la poste.

Chez l'auteur : JOSEPH LE JOLLEC, Roz-Avel, QUIMPER. C/C. Rennes 185-85.



MARVAILHOU 'TAL AN TAN

*« Da vihan, da vras ar pemoc'h
Nao anduilhenn en e gov. »*

An dra-man a zo en em gavet, eur pennadig 'zo, en eun tiegez a Vreiz-Izel. An ano, ne lavarint ket, evit an istor n'eo ket ret.

Edot er goanv, en deiziou diweza a viz Kerzu. Diouz an abardaez, ec'h en em gavas eun den da glask lojeiz... Eur pilhaouer oa, unan o klask a bep seurt traou koz da brena.

Ozac'h an ti, eun den mat, mard' oa unan, a roas d'ezan e loj ha zoken e goan gant tud an ti.

Evel m'edo neuze ar c'hiz da jom da veilha, er goanv, an ozac'h, pa voe echu koan, a lavaras da baotr ar pilhou tastaat ouz an tan evit ober eur fra-padig tomma.

An eil war-lerc'h egile, goude beza en em dommet ha klevet ar paotr koz o konta konchennou, an dud a en em denne, goustadik, en e wele.

Ne jomet mui nemet an ozac'h hag an divroad, a bep tu d'an oaled.

A greiz pep kreiz, ar pilhaouer a reas eur sell er chiminal.

Eno ez oa nao anduilhenn eus ar re vrasa a-istribilh ouz eur penn baz teo hag a oa du gant an uzul, dre m'edo er chiminal, meur a vloaz a oa dija.

« Sell 'ta, eme ar pilhaouer, petra eo an traou-se 'ta 'zo aze a-istribilh ? »

— « Ar re se, eme an ozac'h, a zo anduilh. »

— « Anduilh, eme baotr an truilhou, met n'int ket henvel tamm ebet, rak lod anezo a zo gwenn ha lod all a zo du ; re deo ha re voan a zo ive ; perak an dra-se ? »

— « Ar re, eme an ozac'h, a zo gwenn ha moan a reomp an elez anezo ; hag ar re all tevoc'h, ar re se eo ar zent. »

— « Hag heman neuze, eme ar pilhaouer, an hini a zo o terc'hel anezo hag a zo kalz duoc'h ? »

— « Hennez, eme adarre an ozac'h, eo an tad eternel. »

Ar pilhaouer ne lavaras mui ger, nemet e chomas pell da zellet er chiminal...

Antronoz, mintin mat, setu hen prest da vont en hent ; edo mestr an ti eus e wele p'edo o samma e sac'h war e chouk evit mont adarre da droial, evel ma' z' oa e vicher.

— « Prest dija, eme an ozac'h ? »

— « Ya c'had, eme ar pilhaouer. »

Mont a ra en hent'

Gant an Elez hag ar sent.

Ha bennoz Doue d'eo'h

An tad eternel ra vo ganeoc'h...

... An ozac'h ne lavaras ger hag en em lakeas da wiska e zilhag ; met a greiz lavaret e bater e teuas eur sonj en e spered.

... Ar pilhaouer-se, avat, emezan, en deus graet eur gaoz drol ouzin-me...

Mont a ran en hent...

Gant an elez hag ar sent...

Ha bennoz Doue d'eo'h...

An tad eternel ra vo ganeoc'h...

Hag hen da zellet er chiminal... Petra welas ? Ar vaz teo a oa bet o tougenm an anduilh hag a yoa breman a-istribilh, e unan, evel eun anduilhenn. Ha kerkent, ec'h en em lakeas da garnachal, evel eun den, kollet e benn gantan : « Partiet an anduilh... Partiet an anduilh... Harz al laer ! Harz all-laer !

Raktal ive, setu holl dud an ti war-sav hag o redek du-man, du-hont evit diarbenn al laer. Met re ziwezat ezedont. Pilhaouer ebet ne weljont, nag a-gleiz, nag a zehou, hag e voe ranket ober yun an anduilh er bloaz-se.

(Marvailh bet dastumet gant A. M. SAOUT, meur a vloaz 'zo.)

AR ZUL DA ZOUE

An eost evel an here

Ar zul da Zoue !

An de-ze binniget, zakr' eo dreist ar re-all

Neb a zeu d'hen profani n'eo ket didamall.

C'houec'h devez zo d'ar labour

unan a zo d'an ene

An den an eus c'houec'h devez

Ar zul a zo da Zoue !

Tol labour ebet

Nemet al labour red

D'aozan boed da dud ha da loened

Ha da gempenni

Pep tra en ti.

Labour zul

Labour nul.

Ne binvidika den, ne rei biken

Bleud an diaoul a ia da vrenn

Hag ar brenn da netra a-grenn.

Madou deut diwar warc'h an diaoul a ia en houarn

Ha c'hoaz e chom eun troad dishouarn.

Tud keiz p'ho kwelan

Gleb dour teilh o c'houezan

Ha warnoc'h ken stenn

Du zul o charran

Ed pe foenn

E sonjan 'vec'h o charran

Hoc'h ineou d'an ifern

Ha p'ho kwelan

War al leur o tornan

E sonjan

Vec'h en ifern o rostan !...

Tudou ; bet aketus d'an ofisou divin

Pleustret ar zakramanchou, lirzin

Pedet Doue

Greet madoberou ive

Pleustret d'ar zul an ofisou

Oferen-bred ha gousperou

An oferen bred

A dleet da glevet

An aliases m'hellfet

Bet devot en iliz

'Nho torn eul levr ofiz

Kanet en ho kiz

Heuilhet ar beleg ouz an aoter,

Eur wech an amzer :

An aliases

Ar gwellan

Darempredet ho sakramanchou

Ar gousperou eo ofiz an abarde

Evel an ofern ofiz ar beure.

Eet d'ar gousperou

Na chomet da stalian en hostiliri

D'ebati, d'ober jolori.

Meur a c'hoari

A zo da rei dudi

C'hoariou gwirion

A ro joasted d'ar galon

Ar gazeten a heller lenn

Ha levriou mad da gelen

Eun aluzen

Eo mont da welet an amezeien

Ar glanvourien

Zantel eo ar zul war e hed

N'eo ket d'an diaoul na d'ar bec

Sant Erwan hag ar Bleun-Brug

*Deu't da glevout Tregeriz, ha dre gomz, ha dre gan
Meuleudigez ho Paeron, an Aotrou Sant Erwan
E Bodadeg ar Bleun-Brug e kever Kervarzin
E Landreger, Bretoned, 'vezo 'r Pardon lirin.*

*Abaoe eun hanter-gantved ar Bleun-Brug tro war dro
A ziskouez d'ar Vretoned pinvidigez o bro
Gant he yez, gant he spered, gant an holl tenzorieu
Deu't dezho en herez... herez Feiz o Zadou.*

*Hag ar Bleun-Brug e Kastell... e Ker Anna Wened
Deizioù Sent koz Breiz-Izel... gouvel Mamm ar Vretoned...
Ya, piou 'c'hellfe lavarout, ya, pegement a vad
Ra gouelioù ar seurt-se da galon eur Breizad ! (1)*

*Erwan, 'vel ar Zent koz a vezo enoret
'Pad tri dervéz, gant lidou, gant an holl 'vo meulet
teuio Bleun-Brugerien betek ar Minic'h
Da bedi, en eur gana : Sant Erwan Haelory.*

*E vuhez n'eo 'met burzud... burzudou 'ra a leiz
Pez rae Marzin e Bro C'hall, Yvon her gra e Breiz (2)
Setu 'c'heller larout : « Nann, n'eus ket bet unan »... (3)
N'eus Sant ebet an hor Bro henvel ouz Sant Erwan.*

*A vihanik e teske gwerzioù Sent koz e vro (4)
Deut da varner, da veleg brezoneg a gomzo
D'an dud diwar ar maezioù, kouls d'ar vartoloded
Person Tredrez, Louaneg 'n o yez 'n deus prezeget.*

*— « Beleg Santel da Zoue » — kouls hag — « ar Beleg mat » — (5)
Setu 'n hanoioù rœe an holl beorien d'o Zad
Pegement en deus maget, lojet ha sikouret ?
Pegement diouz an anken 'n deus Sant Erwan tennet !*

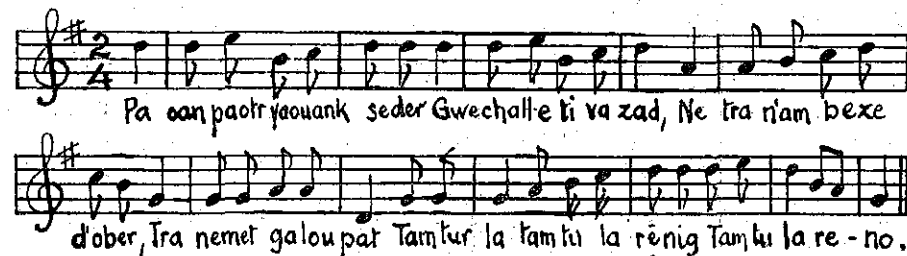
*War dro 'r bloavezh daouzek kant dek ha pevar ugent
'N em ziwiskaz e-unan 'vit gwiska ar beorien
Goude d'ar gêr e tec'haz, noaz-prenv ha diarc'hen...
En han Doue ha Sant Erwan graecomp an aluzen ! (6)*

Mab Jan Renea.

Meurs 1952.

- (1) An Aotrou Yann-Vari Perrot, diazeour ar Bleun-Brug.
(2) D. Gueranger, *Année Liturgique*.
(3) *Kantik Sant Erwan*.
(4) *Légende Merveilleuse*, vicomte de La Villerabel.
(5) *Vie de S. Yves*.
(6) *Complainte bretonne des Petits Pauvres*.

TAM TUR LA RENO



1.

Pa oan paotr yaouank seder
Gwechall e ti va zad,
Netra n'am beze d'ober,
Tra nemet galoupat !
Tam tur...

2.

Netra nemet galoupat
Ha redek dre ar vro
Da glask eur plac'h hegarat
Da zimezi d'am zro.

3.

Bremañ pa 'm eus bet unan
Na pebez trubuilh d'in !
Va gwreg a gav brao kenan
Ma lakaat da sodi.

4.

Pa zeuan eus ar parkou
Gleb dour-teil gant ar glao
E choman war an treuzou
Evel ma ran atao.

5.

E choman war an treuzou
Da c'houlenn eun tamm boued
En eur deurel va sellou
War ar wreg am eus bet.

6.

Ha me a c'houlenn neuze
Ouz ar wreg am eus bet :
« Va gwreg, lavarit d'in-me,
Perak ne zebrit ket ? »

7.

« Ar yar du am eus debret
Bremañ soudan d'am mern !
Mar hoc'h eus c'hoant, va fried,
It da glask an eskern !

Troet diwar c'hallek Breiz-Uhel gant J. KONAN.



Eun ourz o kaozeal

(Kontadenn goz)

EN eur gêrig vihan a Vro-Zaoz, e oa eur skrivani, anvet John Saimon, hag en doa eun ijin dispar. Kaozeal a rea, pa gare, heb fiñval e vuzellou, heb gouzout da zen, evel ma ne gomzfe nemet en e gov ! Eur c'hov-komzer eo e vez anvet ar seurt tud-se e brezoneg, eur « ventrilogue » e galleg.

Eun dervez John Saimon a oa o fumi e gorn en eur prenestr, en eil estaj eus eun hotel. Hag e welas o tont dirazañ, war ar blasenn, eun toullad tud a bep oad, gwazed, merc'hed ha bugale, o redek war-lerc'h eun ourz du, dalc'het a-bouez e jadenn gant eul lakez truilhok. An ourz a oa farsus da welet, al lakez-mañ a oa ken farsus all : war e benn, eun tok kolo distripet, war e gein eur frak hir mil-beñseliet, hag en e dreid eur boutou ler toullididoull ha kollet o seuliou.

En e gichen, e baotr bihan, gwisket ken truilhok hag hen, a skoe dre ma teue, war eun taboulin, ha ken c'houek e skoe ma lakae an holl da lammet ha da fringal war an hent.

Pa voe digouezet ar jao war ar blasenn, al lakez a lavaras : « Grit ar c'helc'h en dro d'eomp ». An dud en em vodas kerkent a-dro-rount.

Neuze al lakez a lavaras d'an ourz : « Alo, Malkuz, en da zav ! Diskouez d'ar re-mañ e ouezez dañsal koulz hag an dud. »

Malkuz a savas war e dreid a-dreñv. Ar paotr bihan a lakaas e daboulin da grozal... Ha kerkent al lakez, eur penn-baz en e zourn, a stagas da dañsal gant an ourz, gwasoc'h eget vitanñsou-noz ! An dud a c'hoarze ! hag a youc'he ! hag o doa plijadur ! Nag a blijadur ! Biskoaz kemend-all !

Eus prenestr an hotel, John Saimon a wele an abadenn, hag en doa plijadur ivez evel ar re all. Met a-greiz pep kreiz e savas c'hoant gantañ da rei eun tamm terzien d'ar gompagnunez. Diskenn a reas war ar blasenn, hag hen mont e-touez ar re all, tosta ma c'helle d'an ourz, ha pa voe echu an dro-zañs, e c'houlennas digant al lakez : « An ourz-se, kaozeal a ra a-wechou ? » Al lakez, eun tamm gueonv ennañ, a respontas : « Kaozeit outañ, ma karit ».

O c'hedal ar respont-se edo. John a dostaas ouz an ourz, ha gant eur vouezig fin ha skañv, e c'houlennas digantañ e saozneg : « Lavar d'in 'ta, Malkuz, e pe vro out te bet ganet ? »

Eur vouez rok ha pounner, ha ne ouied ket eus a belec'h e teue, a voe klevet o respont : « E menezioù ar Pyrene, e tu ar Spagn. »

An dud a selle ouz genou an ourz, hag en-dro d'ezo goude-ze, o klask gouzout piou an diaoul en doa respontet. Strafuilhet oant, bras ha bihan : n'oa ket dare d'ezo c'hoarzin mui. Kalz a yae war o c'hiz, prest da dec'het, diouz ret. Hag al lakez e-unan a jeñche liou, nec'het-maro.

John a droas outañ : « Dont a ra braoik ar saozneg gant Malkuz, emezañ, eun tammig eo trefoet koulskoude ; anat eo n'eo ket ganet er vro-mañ. »

Goude-ze e troas adarre ouz Malkuz, ha gant e vouez fin : « Pell 'zo emañ gant an aotrou-mañ ? »

Ar vouez gros ha pounner a respontas : « Ya, pell a-walc'h evit beza enouet. » Ar strafuilh a greskas, ar c'helc'h a zigoras muioc'h-mui. Krog an derzienn er gompagnunez !

— Skei a ra ganez, marteze ?

— Ya evel eur morzol war an anneo.

— Ha petra ri d'ezañ ?

— En deizioù-mañ m'hei lonko evel eun irvinenn d'am dijuni. »

En dro-mañ al lakez a stagas da greñva evel eur bern deliou. John a reas an neuz da veza spontet e-unan. Sanka a reas e dok war e benn, hag en eur zellet war e lerc'h, evel m'en dije aoun da yeza lonket, e tistroas d'ar red d'an

hotel. Ar blasenn a voe skubet raktal : gwazed, merc'hed ha bugale a redas kuit dre gement hent a oa digor, evel ma vije an tan en o seuliou.

Ne jomas en-dro d'an ourz burzudus nemet an daou lakez truilhok. John distroet d'an hotel, o gwelas o sellet ouz genou an ourz, hag a-nebeudou... o c'hoarzin d'ar spontadenn o doa bet.

Da bardaez o welet eun toulladig gwazed, bodet demdost d'an hotel, John a gredas e oa poent o difazia. Ha setu hen d'o c'haout : « Ac'hanta, gwazed, emezañ, c'houi ho peus klevet hirio eun ourz o kaozeal ganen-me ? » « Ya, emezo ; oh ! n'eo ket ar wech kenta ma zeus bet klevet anevaled o kaozeal. En Testamant koz e lenner leun a draou evelse. » « Mat, eme John, me eo a rae mouez an ourz. » « Ia, kredabl eo ? » « Eo, me a gaoze, pa garan, hep beza gwelet, hep fiñval va muzellou. Sellit mat ouzin. » Hag e tistagas diou pe deir fra-zenn gant e vouez gros, evel ma rae dirak an ourz, hep fiñval e vuzellou.

— Oh ! mat, a lavare kalz anezo c'hoaz, evit hirio an ourz eo en deus komzet, an ourz en deus kaozeet ! »

John, distroet d'an hotel, a lavaras d'an osliz : « Aesoc'h eo eun tamm mat, lakat an dud da gredi diotachou ha sorc'hennou, eget o difazia goude-ze. »

P. Tr.



Diskouezadeg an urzioù relijuzed e Bro Skos

Evel ma oa bet graet warlene, ha gant berz bras, e Manchester, eo bet aozet n'eus ket pell e Glasc'ho (Glasgow) un diskouezadeg relijiel. Tud eus 94 urz dishenvel leaned pe leanezed o deus displeget petra oa o labour hag o buhez dirak eur maread a weladennerien (lost da 200.000 e-doug eur sizunvez hepken).

Diskouezet en deus pep urz doareou-ober ha beva, dindan stummou beo ha disheñvel-meurbet.

Pep tra a oa bet kempennet-kaer en eur sal vras-divent, gant standou bras ivez, an hini bihana a oa 10 metrad. Sebezet eo bet an dud, sebezet-mik, rak peurlvuia ne ouient mann diwar benn al labour graet gant ar relijiuzet. An holl eskibien eus Bro Skos a oa en Oferenn bred, d'ar sul diweza, ha 43.000 a dud a zeuas e-pad an abardaevez. Perak ne vefe ket graet kement all e Breiz, gant ar Bleun-Brug da skouer ? Pe da geñver, pe kentoc'h en diavaez d'ar gouelioù bras. Aes awak'h hor befe digant hor breudeur a Vro Skos, displegadurioù hiroc'h diwar-benn 'pez a zo bet graet. Pegen kaer ha kentelius ne vefe ket 'ta dastum en un diskouezadeg kement urz a zo bet savet war zouar Breiz pe gant eur breizad ? Daoust ha ne vefe ket hada greun mat e kalonou ar yaouan-kiz ? Daoust ha ne vefe ket rei gloar d'an Aotrou Doue ha lakaat Breiz da skedi ?

BENEAD.

Buhez Sant Sulio

abad Meilhbot hag arc'heskob Bro-Gembre

GANET e Bro-Gembre er blavez 530, ar pab Boniface II war gador Sant Per ha Justinean I o ren impalaeriez ar Gaezaered. E dad, anvet Broc'h-maillh (1) en doe tri mab, tri faotr eus ar re derupla : Sulio, Jacob ha Maian a raed anezo. An henav eus an tri breur a voe desavet gwelloc'h eget e zaou vreur all, dre ma oa pennhêr ar c'hornad-bro a rene enni e dad, anvet d'ar mare-ze Silura-Powis ha bremañ comté de Montgomeri, e Kemri (Pays de Galles). Ac'hano eo deuet hon tud-koz d'eomp-ni, Bretoned Breiz-Vic'han. Hag, arabat eo hen ankounac'haat, gand ar brezoneg eo deuet ar Feiz eus Enez Vreiz.

Arzun Pennaskell, marc'h Pabo post Predenn (1) a zavas he mibien e doujans Doue hag a rôas d'ezo eur geleennadurez eus ar re wella ha, dreist-holl, d'he mab kosa, o veza ma vije galvet, eun deiz, d'ar c'houarn ar vro, da lavaret eo pa vije galvet he fried hag hi gant Doue.

Hogen An Hollc'halloudeg a vennas ober a hend-all. Adtenna a eure ar priñsyaouank-se davetañ en eur lakaat e galon da feuka gant plijadureziou ha diduamantou al Lez, evit mont da domma e spered ouz Kroaz ar Binijenn hag heulia H. Z. Jezuz Christ, dre hent striz ar beurvadelez avieled (évangélique).

Bez 'z oa er rann-vro-ze, eur gêr vras anvet Meilhbot (le grand bocage) (3) ha nes d'ezi eun abati pinvidik, bet savet gant pennou bras ar vro, ha renet gant eun tad-abad, anvet Gwiomarc'h. Hemañ, an den-Doue-mañ a yae, beb ar mare, d'al Lez, da balez ar pendeveg (prince) Broc'hmaillh hag a gawe an tu da ober pennadou marvailhat gant Sulio (4). Hag, a forz da gelen ar paotr yaouank dre ar gwerziou kaer hag a ouie dibuna ker flour war toniou meurdeuz, e teuas-hêñ abenn da domma kalon ar c'hañfard ouz karantez Doue, ma youlas d'ar mab-priñs degemerout an urziou sakr : hêñ a gomzas a zivout-se d'an Tad-Abad. Hemañ a veulas dezo (5) ar paotr, hag a drugare-kaas Doue en abeg d'ar mennad fur-ze.

An diesa tra a oa da ober eo tec'hout kuit diouz ti e dad, rak n'edo ket hep gouvezout ervat n'en divije ket, nag evid unan nag evit daou, aotre digand o dud da zeveni ar pezh a yoa, eur pell-bras a oa o krignat d'ezañ e spered. Evelkent hêñ a zañkas doun en e benn lammad dreist ar gael-ze, gwell gantañ dizenti diouz e gerent, war ar poent-se, eget ober skouarn-vouzar ouz e c'halvedigez a-berz Doue.

Sulio a reas, eun deiz, an neuz da vont da redek warlerc'h eur c'harov hag, a veza aet lark e dounder eur c'hoat bras, diou leo-vale diouz kêr, e pokas d'e zaou vreur... hag e tisklerias d'ezo da belc'h ez-ae hag ar pezh a venne ober eno ; hag, o veza lavaret kenavo d'e vreudeur, setu-hêñ en hent etrezeg al Leandi.

Kerkent ha ma welas Sulio an Abad Gwiomarc'h, ez eas war bennou e zaoulun dirazañ ouz e aspedi, lentik d'ezañ, ar c'henta m'hellje, ar zae a vanac'h : rak hêñ a ouie ervat, mar taleajed da ober an dra-ze, e dad a virje outañ da veza demeret e-touez ar breudeur eus an urz-ze.

An abad santel a vennigas ar priñs yaouank hag, o veza heñ lakaet da ober anaoudegez gant e venec'h, gant o otrethur hegarat, hêñ a rôas d'ezañ an dilhad a zere ouz ar gouent-se.

Koulskoude daou vreur ar manac'h nevez, degouzet er gêr, a ziskulias d'ar priñs, o zad, ar pezh a c'hoarvezas : « Ez oa o breur henav en em dennet e manati Meilhbot ». Broc'hmaillh a yeas droug ennañ, ken na fuc'he, hag a gasas dioustu eur bagad a dri c'hant marc'heger evit mont da gerc'hat ar priñs Sulio, e vab, ha da zegas ganto penn an abad Gwiomarc'h war eun dro, mar teufe d'ezañ nac'h pe enebi lezel e vab da zistrei ganto d'al Lez.

Sulio, dindan gourdrouzou e dad, e dec'has da Aber-Meneou, hag ac'hano da eun enezenn, nepell ac'hano, anvet abaoe Enez Sulio. Eno e chomas seiz vloaz. Ac'halen, e tizroas da abati an abad Gwiomarc'h.

Sulio e skol an abad Gwiomarc'h.

Ar manac'h yaouank Sulio a oa aketus da zeski ha da heulia ar c'henteliou fur, talvoudus ha skouerieus a rôe d'ezan e vestr-skol, hag a oa, d'ar mare-ze, unan eus an dud desketa a yoa en enez Vreiz. Ha, dizale, ha neket souez, e teuas ar skoliad da veza ken barrek hag e gelenner war ar ouiziegezh ha war ar skianchou. Se a voe pennabeg m'her galvas, pa voe galvet o Zad, abad Meilhbot, gant Doue, menec'h ar manati-ze da Dad-Abad war e lerc'h, hag e voe roet d'ezañ an ano latinek « Sulinus ».

Ar brud eus an abad gouizie, fur ha santel a nijas war askell an avel da Rom. An Tad santel a c'halvas Sulio da zont timat d'e gavout. Ha, prestik goude ha ma 'z oa degouezet eno, e voe anvet da arc'heskob Kemri, da lavaret eo e penn iliz ar vro gaer-ze.

...

Ar briñsez Hajarnew.

Ar briñsez Hajarnew, intañvez e vreur yaouer (6) Jacob, c'hoant d'ezi da gaout eun den a benn da vlenia karr stroñsus Renedigez ar vro ha da zizarbenn ar Zaozon digernezh, e vennas kemeret eur pried nevez... ya, eilzimezi a felle d'ezi d'an hini a oa, eur pell-bras a yoa en he goulou... d'he breur-kaer Sulio, hag heñ arc'heskob Bro-Gemri !

Hag a boan n'en devoe ket ar paourkez Sulio o klask mirout e ouestl graet da Zoue, da lavaret eo o nac'h-groñs kemerout, e trok e gammell-arc'heskob, ar walenn-roue !

...

An darvoud euzus, ec'hus, skrijus ha glac'harus a oad ouz e c'hortoz, eun tachad a yoa, a c'hoarvezas, siouaz ! teir gwech siouaz !!! War Enez ar Zent ar Zaozon a oa mestr ! Redek ha deredek a raent ar vro, o skrapa, o walla hag o laza : eun teod tan a lipe Breiz-Veur eus an eil penn anezi d'egile, ma lavaras Sant Gweltaz, eur wech ha ma 'z oa diskennet war douar an Arvorig : « *Gwasket omp bet, Breiziz, evel ma wasker rezin da lakaat anezo da redet ruz ar gwin !* »

Hag, en diwez, a forz da dapout koll war goll, an darn vrasa eus ar Vretonen a gimladas diouz bro o c'havell evit dont da Vreiz-Vihan, anvet d'ar mare-ze « Arvorig ». Pebez rann-galon evito !

Sant Sulio ha gantañ eun niver bras a genvroiz a zouaras e trev Gwikalez, e aber ar ster Rañs, elec'h e weladennas Sant Malo, eskob Alez, degouezet, eun tachad araozñ er vro nevez.

Eun nebeudik bloaveziou a dremenas ha Sant Sulio a weladennas Bro-Leon holl a-bez. E traoñ menez Are, war ribl ar richeriou Elorn, ar Stenn ha Trearenn, e savas eun ilizig ha meur a chapel. Pevar eus genvroiz, tud a iliz evelañ, a voe lakaet gantañ e penn an tiez-pedi-ze : Sant Maodez er penn-iliz, Sant Kadog war an Are, Sant Iltud e-kichen ar C'hastellig ha Sant Goueznou war lez an hent roman a ya, dre ar Warzwenn hag ar C'hastell-doun da dapa hent Kerahez.

A-c'houdevez, e tistroas Sant Sulio d'al lec'h ma stokas outañ, evit an dro genta, e droad santel en eur zouara war douar sakr an Arvorig. Eno, doujet ha karet gant an holl-gwitibunan, e rentas e ene kaer da Zoue, d'an deiz kenta a viz Here 606, oajet a 76 vloaz. Ra deurvezo gantañ selaou hor pedennou, pedennou e genvroiz eus barr an Neñvou, elec'h... mar bezomp dellezek anezañ, ez aimp d'e welout eun deiz (7).

Korf ar zant bras-mañ a zo e abati Sant Suliag (Sulio) war Rafis, diou leo-vale diouz Sant-Malo, pemp diouz Dol, teir diouz Dinan hag eul leoig hepken diouz ar C'hastell-Nevez.

E vaen-bez a zo e traoñ an iliz, eur groaz vras warnezañ.

Sant Sulio a beder da barea ar goriou, an heskidi hag ar pugnizi.

Langoueznou, 30 a viz Here 1949.

Ab SULIO.

....

Gerioù diaes ha diskleriadurioù :

(1) Broc'hmaill, lesanvet Broc'hwell Ygistrog ygisbaill, le blaireau habile, pilleur de dépouilles.

(2) Pabo post Predenn, peul postek, start Breiz. Merc'h ar penn-brezel brudet-se a oa mamm da zant Sulio. Arzun Pennaskell (la chasserresse d'ours à tête ailée) a raed anezi.

(3) Darn a lavar, n' dro genta ma reas Sulio eun dec'hadenn diouz ti e dad, da heul menec'h hag a oule kana brao an hini oa.

(4) Bretoned tramor a oar eur maread gwerzioù kaer, savet gant sant Sulio, ar barz-abad.

(5) Penna-skrid ar zant eo : *Rumziadur Rouaned Enez Vreiz*.

(6) Dezo, rat, résolution, dessein ; d'ezo, à eux.

Kontelez Powis a zo er zav-heol da Vro-Gembre (Cambrie, Wales).

Sant Sulio eo Patrom Sant Sulniag ha Patrom Sizun. Er barrez vras-mañ ez eus savet en e enor eun iliz hag eun tour eus ar seurt na weler ket kals war douar Breiz-Izel... nag e neblec'h zoken.

A. S.



O c'hoari gant ar vugaligoù evit o lakaat da c'hoarzin !

Goude beza kemeret dourn ar c'hrouadur,

<i>Hilligat palm e zour en eur lavaret</i>	—	« Aze em eus eur pradig e-leac'h ma peuras ar c'hadig »
<i>Kemer e viz-meud</i>	—	« Hemañ her gwelas »
<i>Goude-ze e viz-yod</i>	—	« Hemañ a redas »
<i>— e viz-kreiz</i>	—	« Hemañ hen tapas »
<i>— biz ar galon</i>	—	« Hemañ hen debras »
<i>Evit echui heja</i>	—	« Hag an hini bihan kamm »
<i>e viz bihan</i>	—	n'en deus bet tam, tam, tam ! »

Dispenn ar gevier... Embann ar wirionez...

Penaos en em gemeret ? (1)

D'ar baotred yaouank ha d'ar... re all

AN holl yaouankizou kristen a lenno gant aked ar pennad-mañ, evito eo bet skrivet a-benn-kreizon gant ar c'hoant d'o c'hentelia ha da renta servij d'ezo.

Lavar d'in, paotr yaouank, te hag a zo lemm da lagad, ken lemm all da spered moarvat, stag mort ma 'z out ouspenn ouz da feiz, daoust ha ne vez ket a-wechou rannet naet da galon o veza ma veze chomet serret ganez da c'henou e-keit ha m'edo eur c'haezeer flour bennak oc'h ober goap dirazout eus da vennoziou, da gredennoù, da zoare-beva ?...

Setu amañ da skouer :

Eun tamm actrou eus kêr a zo war al lec'h ; dibuna a ra paribolennoù kaer evit kana meuleudi an dispac'h, evit dispenn ar relijion, goapaap ar Vretoned dilerc'hiet gant o gwiskamantou dic'hizet hag o yez groz... N'eo ket sot a-bez ar c'hanfard, kempenn brao a ra e gaozioù... gevier n'eus ken gantañ, livet brao eo evit-se...

C'houi kennebeut n'oc'h ket difin, lent oc'h avat ha mezek, gouzout mat a rit eo gaou ar pez a lavar an « aotrou », met ne gredit ket sevel ho mouez. Hag ez a an aotrou gant e hent da hada douetañs, freuz ha kasoni ; fougennañ o veza m'en deus eur wech muioc'h roet eur gentel vat da dud « dizesk ha dalc'het dindan yeo treuz-kredennoù an amzer goz ».

Met n'eus ezomm ebet da glask kanfarted eus kêr... En ostalerioù, er foarioù, er frikojou, en dornadegoù pe devezioù bras war ar maez, er prejoù... petra ne vez ket distaget diwar-benn kement a zoujit : glanded, relijion, onestiz, ar brezoneg hag ar Vretoned ; ya, pabored war o meno — lod anezo o tibri eus hor bara — o klask hon deseo.

Petra 'respontit ? Ar gwad a verv en ho kwazied, met n'oc'h ket desket a-walc'h — aesoc'h eo dispenn ar wirionez eget he harpa — n'oc'h ket boazet a-walc'h da zisplega ho menozioù dirak an dud ha... mouda a ra ennoc'h mouez ar furnez, ar skiant-vat a garfe sevel kreñv ha skei ; mut e chomit, gwasket ha drouk-kontant ac'hanoc'h hoc'h-unan.

Gouzout a rit koulskoude emañ ar wirionez ganeoc'h, ar wirionez gant an Iliz evit ar pez a zell ouz komportamant pep den en e bart e-unan, ouz an darempredou etre an dud, ouz ar peoc'h etre ar broioù ; gouzout a rit emañ ar wirionez gant an Y. K. A. M. (J. A. C.) evit lakaat da greski war hor maezioù yaouankizou hag a ray enor d'o bro ha d'o zud ; gouzout a rit emañ ar wirionez gant ar *Bleun Brug* pa weler pennou bras an Iliz hag ar c'houarnamant a-du gantañ... *Perak eta e chomit mut ?* perak e rit an neuz da non-pas beza klevet ? marteze zoken a-wechou e vousec'hoarzit da heul ar re all, herroc'h kont evit en em denna.

Perak e chomes mut, paotr yaouank, kristen mat ha Breizad dispart ? Mont a ran d'hel lavaret d'it.

N'eo ket m'az pefe aon, n'eo ket ma ne vefes ket desket ; netra nemet dre 'n abeg ma n'out ket boazet da zisplega da soñj dirak an dud ; aon az peus da gaout an tu-koll o tec'hel penn d'ar bogoilher a zo dirazout, aon az peus na drofe ar c'hoarzerien a eneb d'it...

Ha koulskoude n'eo ket diaes kas mevelien ar gevier da zutal er brulu da Venez Are. Lenn gant aked ar reolennoù a zo amañ war-lerc'h, pouez mat anezo

(1) Stummet diwar eur baperenn c'hallck.

ha heuilh anezo eus da wella ; souezet maro e vezi o welet penaos e teui abred da veza eur mailh war ar vicher.

Ne lavaran ket d'it e teufes eus an eil dervez d'egile da veza gouest da zerc'hel penn d'ar re amparta, met mont a raio ar sponterez kuit diouzit, ha plijadur az pezo alies. Vad a ri ivez.

REOLENNOU

Reolenn genta. — Penaos kaozeal ?

1. Komz difounn, goustad.
2. Distaga mat pep ger ha pep lodenn eus ar ger.
3. Beza aes da entent.

Anaout a reomp paotred yaouank speredek hag a vefe marvailherien eur blijadur o zelaou ma karfent komz peder gwech difounnoc'h ha distaga mat o c'homzou. Ar re yaouank dreist-holl a zo troet da gomz re vuan. Eur preze-ger brudet a lavare : « Perak e plij d'an dud dont d'am zelaou, perak ez int troet buan a-walc'h d'am c'hredi ? o veza ma poanian da zistaga fraez ha da boueza war pep ger ha war pep rann-ger.

Reolenn eil.

Arabat taeri na koll ho penn, daoust da bep tra ; beza atao habask en ho komzou.

Ma tigouez ganeoc'h taeri, setu ho menozioù o tont bern war vern, ho teod digabestret, drailha a rit hag harzal e-lec'h kaozeal, kollet oc'h ! Marteze ivez e teuo ganeoc'h komzou flemmus, gloazet e vo ho pabor ha diwar neuze ne zalc'ho kont ebet ken eus an abegou gwella a c'hellfec'h da zisplega evit e c'hounid d'ho menozioù.

Dalc'hit soñj mat ne deu gwech ebet eun den e-kreiz e varrad drouk da c'hounid spered pe galon eun all.

Marteze eo tomm ho kwad, n'eo ket eun dra fall, met moustrit war hoc'h imor, chomit atao habask, maestr war ho santimanchou hag ho komzou. Hag ouspenn avat, ma komzit difounn e vo aesoc'h d'eoc'h chom hep diroda. Diskouez a reoc'h ivez noc'h ket eun den diboell, prest da goll e benn kerkent ha ma kav unan pe unan d'e zislavaret.

Reolenn trede.

Pa gomzit, bezit atao *seven, imoret mat, hegarat* zoken, er penn kenta dreist-holl. Petra emaoch o klask ? gounit ha deseo an hini a zo a-enep d'eoc'h. Lavaret e vez e galleg e vez paket muioc'h a geilhenn gant mel eget gant gwinegr. Ac'hianta ! setu perak e ranker poania da jom dalc'himat hegarat ; perak non-pas digeri an abadenn en eur rei eun tammig kaol d'egile ; kaout a reoc'h en e gomzou tra pe dra hag a zo mat, roit meuleudi d'ezañ, lavarit d'ezañ emaoch a-du gantañ war ar poent-se... gwelloc'h deuet e vezo d'ezañ goude-ze ar pez boc'h eus da lavaret.

Reolenn pedervet.

Arabat kenderc'hel pennok gant eun diskleriadur ma deuit da gompren e faziit.

Peurliesha, deuit war ho kiz krenn hag anzavit e faziit. Egile a blijio d'ezañ ho lealded hag a gilo heñ ivez aesoc'h a ze ma teu d'ezañ mont e gaou d'e dro war poent pe boent.

Reolenn pempvet.

Arabat diskregi na fallgaloni ma teu d'eoc'h beza rouestlet gant ar pez a lavar egile d'eoc'h. Kaout a reoc'h an tu bep tro da jacha ho skasou ganeoc'h ; lakomp oc'h anzav n'hoc'h eus ket studiet a-walc'h ar gudenn-ze, met e vefe aes d'eoc'h goulenn ali an hen-mañ-n-hen desketoc'h pe eul leor bennak... kaout a rafec'h eur respont sklaer ganto... Met, taolit evez ! na respontit ket n'eus forz petra, gwelloc'h e vefe rei peoc'h eget rei eur respont goulo... Ha dreist-holl, neuze, hastit afo ober outañ eur goulenn hag a ouzoc'h ervat e vo luget ganti. Gwelet a raio neuze n'eo ket atao aes respont da bep goulenn, hag e torro warnañ.

Reolenn c'houec'hvet.

Neo ket a-walc'h en em zifenn, tagit d'ho tro hag an aliesha 'r gwella.

Ar pez a lavaromp da ziwez ar reolenn pempvet eo hon digas da houmañ. Bep tro m'ho peus respontet d'eur gudenn ziaes da zirouestla, dioustu lakit eur skoilh war hent egile, dispennit ar gevier a zeu gantañ, diskouezit n'o deus dalc'h ebet e gomzou, ha waska neuze ! Lezit a-wec'h amzer gantañ da respont ha da denna e alan hag adarre eun drujenn etre e zivesker. Terri a raio warnañ.

Reolenn seizvet.

Evit tabutal ervat ha kaout an tu gounid sklaer eo e ranker beza desket hag anaout mat an doareou. Poaniit 'ta da zeski gwella ma c'hellloc'h, lenn leoriou pe gazetennou, goulenn sklerijenn digant tud desketoc'h. Aesoc'h e vo d'eoc'h difenn kemnt a garit, Doue an Iliz, Breiz. Levriou graet mat a zo. E skol an Y.K.A.M. emaoch e skol vat hag ouspenn, eno, er c'helc'h-studi, pe en abadennou-studi ho po tro da gaout an diazez sklaer eus ar pez a gredit ha tro ivez da zisplega ho menozioù. Evit ar pez a gredit ha tro ivez da zisplega ho menozioù. Evit ar pez a zell ouz Breiz ho peus abadennou-studi ar Bleun-Brug.

Reolenn eizvet.

Dreist-holl, *arabat fallgaloni* daoust petra en em gavfe. Ne deoc'h ket a-benn bep tro ha dioustu da c'hounit an enebour d'ho kredennou. An dra-ze a raio d'eoc'h studia muioc'h ho kudenn hag an doare d'he displega. Skei a ranker meur a wech war an tach evit ma 'z ay er c'hoad, dreist-holl mar deo kalet ar c'hoad. Ha neuze hoc'h enebour ma n'eo ket gounezet hirio, piou a lavar en deuo ket diwezatoc'h da drei ha da zistrei ho komzou en e spered ha marteze neuze da welet skaer ?

Reolenn navet.

Mat eo d'eoc'h ivez eur wech an amzer poueza war an abadennou hoc'h eus bet avelse gant pabor pe ganfard. Penaos eo en em gomporet egile ? diskouezet en deus ho selaou gant plijadur ? n'eo ket aet en egar ? n'eo ket bet taer e respont ? Sin vat eo kement-se, n'eo ket bet gloazet ganeoc'h, ho komzou a zougo frouez deiz pe zeiz. M'en deus avat diskouezet beza feuket gant ho komzou, bea faeus, ma 'z eus aet droug ennañ ha m'en deus ho kaset da zutal, gwaz a ze neuze, re flemmus oc'h bet, goulo ha dic'halloud oa ho komzou. Pouezit evelse pep abadenn ha kemerit an tu da ober gwelloc'h war-lerc'h. Ma teuer da lavaret d'eoc'h petra n'oa ket mat a-walc'h en ho toare da dabutal, arabat eo d'eoc'h mont en egar, ar c'hontrol eo, bezit laouen ha grit ho mad eus ar rebechou-ze.

Dalc'hit kont mat eus ar c'henteliou berr-ze hag e savo stank war maeziou Breiz paotred yaouank lemm o spered, dilai o zood, gouest da zerri o genou d'ar c'hlabouserien, marc'hadourien geier.

Anoiou kaer brezonek da rei d'ar bagou

Bez ez int

- A) Anoiou hervez an amzer pe an aveliou.
- B) Anoiou hervez ar mor pe e zoareou.
- C) Anoiou lapoused (mor pe re all).
- D) Anoiou pesked.
- E) Anoiou hervez stumm ar vag.
- F) Anoiou lec'hioù.
- G) Anoiou brezonek pe tud vrudet.

<i>A-denn-askell</i>	A tire d'aile.
<i>Arer-Dour</i>	Laboureur de la mer (d'eau).
<i>Araok</i>	En avant.
<i>Anna-Vreiz</i>	Anne de Bretagne.
<i>Avel-Dro</i>	Tourbillon.
<i>Avel-Gornog</i>	Vent d'Ouest.
<i>Avel-Walarn</i>	Vent de Noroît.
<i>Avel-Vor</i>	Vent de mer.
<i>Avel-Sterenn</i>	Vent du Nord.
<i>Avel-Drenv</i>	Vent arrière.
<i>Avel-Penn</i>	Vent de tête (Vent debout).
<i>A-Benn</i>	Droit devant.
<i>Aezenn-Vor</i>	Brise marine.
<i>Alarc'h</i>	Le cygne.
<i>Alc'houder</i>	Alouette.
<i>Aber-Ac'h</i>	Abervrac'h.
<i>Aber-Iltud</i>	Aberildut.
<i>Aber-Benead</i>	Aber-Benoît.
<i>Bargedenn</i>	Nuage (sur le soleil).
<i>(Ar) Barr-Avel</i>	Coup de vent.
<i>Bezinenn</i>	Algue.
<i>Bezin-Tonn</i>	Goémon de dérive.
<i>Bezin-Torr</i>	Goémon de coupe.
<i>Beg-Lemm</i>	Bec pointu.
<i>Begek</i>	Poiti.
<i>Beg-ar-Raz, Beg, etc.</i>	Pointe du Raz... et autres noms de caps...
<i>Brinigenn</i>	Patelle (Bernique).
<i>Bleiz-Mor</i>	Loup de mer.
<i>Bas Du, Bas..., etc.</i>	Basse noire, et autres noms de basses et d'écueils...
<i>Chal-Dichal</i>	Mer montante, mer descendante.
<i>Chifretezenn, Cheorenn</i>	Crevette.
<i>Chikolodenn</i>	Léonarde portant la coiffe dite « chikolodenn ».
<i>Dilerc'h Bihan</i>	Petit trainard.
<i>Beus buan!</i>	Viens vite!
<i>Deus 'ta!</i>	Viens donc!
<i>Deomp d'exi ou d'ei</i>	Allons-y!
<i>Dillo</i>	Rapide.
<i>Down Vor</i>	Le large, la haute mer.
<i>Douar Breiz</i>	Terre de Bretagne.
<i>Diwezat</i>	Retardataire, en retard.

<i>Ebad</i>	Distraction, amusement.
<i>Eonenn-Vor</i>	Ecume de mer.
<i>Enez Vaz, Enez..., etc.</i>	Ile de Batz, et autres noms d'îles (Cf. <i>Enez-Eusa, Enez-Sun</i> , vapeurs desservant ces deux îles).
<i>Fru</i>	Embruns.
<i>Fromveur</i>	La grande émotion.
<i>Fromrust</i>	La rude émotion. (Noms de chenaux entre Ouessant et la côte, donnés à deux vapeurs de Brest.)
<i>Gwalarn</i>	Norot.
<i>Gwall-Amzer</i>	Tempête.
<i>Gwall-Boatr</i>	Mauvais gas.
<i>Gwelan ou Gouelan</i>	Goéland (mot celtique).
<i>Gourlenn ou Gourlano</i>	Pleine mer.
<i>Gwareg ar glao</i>	Arc-en-ciel.
<i>Gwerelaouen</i>	« Venus », Etoile du matin.
<i>Glizigenn</i>	Nom de poison.
<i>Goulou-De ou Goulou-Deiz</i> ..	Aube.
<i>(An) Houlenn (-Vor)</i>	Houle marine.
<i>An Houl</i>	La houle.
<i>Hej-Dihej</i>	Ballotté des flots.
<i>Horbalan</i>	Pétoncle.
<i>Inged</i>	Pluvier de mer.
<i>Izel-Vor</i>	Marée basse. (Contraire : <i>Uhel-vor</i> .)
<i>Itron Varia Rumengol</i>	N.-D. de Rumengol.
<i>Itron Varia, etc.</i>	N.-D. du... Folgoat, etc...
<i>Konk-Kerne</i>	Concarneau.
<i>Konk-Leon</i>	Le Conquet.
<i>Kistinenn-Vor</i>	Châtaigne de mer.
<i>Kokedig</i>	Coque de noix.
<i>Kavellig</i>	Petit berceau.
<i>Kibellig</i>	Cuvette, vase peu profond.
<i>Krankig</i>	Petit crabe.
<i>Kefleg Mor</i>	Bécasse.
<i>Kerz atao ou kerz bepred</i>	Marche toujours.
<i>Kernewad</i>	Cornouaillais.
<i>Karreg-an-Tan, Karreg..., etc.</i>	Le Rocher du Feu, et autres rochers en mer (noms locaux).
<i>Luc'hedenn</i>	Eclair.
<i>Labous-Mor</i>	Oiseau de mer.
<i>Ledenez (ou Gourenez) Kraon</i> ..	Presqu'île de Crozon.
<i>Ledenez</i>	Autres presqu'îles.
<i>Morask</i>	Peau bleue, poisson.
<i>Morbis</i>	Pré de mer.
<i>Morc'houenn</i>	Puce de mer.
<i>Morglaoued, Morglerenn</i>	Méduse.
<i>Moroc'h ou Morhouc'h</i>	Requin.
<i>Morvleiz</i>	Marsouin.
<i>Morlaer</i>	Pirate.
<i>Morniz</i>	Embrun de mer.
<i>Morskoul</i>	Epervier de mer.
<i>Morvaout</i>	Grand cormoran.
<i>Morwreg</i>	Sirène.

(Da gendele'her.)



AN HADER



Gwe - let a ran an Ha - der En e bark min-tin
mat. Ouz e vrec'h kleiz eur ba-ner, eur ba-ner leun a
had, Ouz e vrec'h kleiz eur ba-ner, Eur
ba-ner leun a had.

1

Ha dre ar park labouret
Eus e zorn hep ehan,
E kouez ar greun alaouret,
War an douar plean.

3

War an douarou aret
Ar gwiniz aour a ruilh;
Bez laouen va breur karet
Da vloaz e vo eost puilh.

2

Ar milinou da vala
A gavo kalz greun aour;
Ar forn a roio bara
D'ar pinvidig, d'ar paour.

4

Trugarez ha mil bennoz
Da Zoue, mestr ar bed,
A ro bemdez ha bemnoz
E c'hliz santel d'an ed.

Filhor Sant Erwan.

